

Per glandulam totam medius decurrit; emergens descendit ad intestinum duodenum, eadem sede, qua choledochus, in sinum intestini producitur, & recepto choledochu in cauum intestini aperitur.

Annoatio. Eius fluentum augent forte incumbentia viscera? hepar, ventriculus lien. An plus eius expellitur tempore digestionis?

§. 5.

Utilitas pancreaticis.

Duplex succi huius utilitas esse videtur.

Canalis pancreaticus, eodem loco, quo choledochus in intestinum aperitur: succus ipse salialis est. Ergo diluere bilem eamque vi noua saponacea acuere; deinde soluere, quod adhuc in massa cibaria crudum est, huius succi munus esse videtur.

CAPUT IV.

ACTIO LIENIS.

§. 1.

Lien, eius nexus.

Est viscus molle, cruentum, liuens, oblongum, quod in laterali & posteriori parte sinistri hypochondrii locatur.

Connectitur ventriculo per omentum minus, septo transuerso per ligamentum; sustentatur a proximo colo; conuexa parte costis respondet.

§. 2.

§. 2.

Situs lienis.

Pendet a positione ventriculi, quem sequitur, hinc variabilis; Ventriculo pleno transuersus pene lienis situs est; magis ad perpendicularum ponitur, quando is inanis est.

Annotatio 1. Quum mobile admodum viscus sit, a diaphragmate in singulis inspirationibus deorsum & antrosum mouetur, in expiratione vero a contraria vi musculorum abdominalium sursum & retrorsum. *

Annotatio 2. Saepe lien intumescit, grauior fit, & vel relaxatis vel extentis vinculis descendit, quae altera & memorabilis situs variabilis causa est. Hinc nullum viscus tam inconstantem sedem habet, quam lien, vt ipsemet in cadaueribus vidi. Hinc difficile & incertum medico iudicium nascitur. **

§. 3.

Magnitudo lienis.

Admodum inconstans; mutat enim molem, vt ventriculus plenus fuerit vel inanis. Minuitur a pleno; augetur, vbi ventriculus inanis se contrahit.

Annotatio 1. Ingens magnitudinis varietas non ad lusus, sed ad diuersas hanc mutationem producentes causas referri debet, quarum aliae

E 3 sunt

* Utilitas — varia etiam mala — obseruationes;

** In hypochondriaci — febre intermittente — obstructionibus.

sunt naturales, aliae morbosae. Maior est in homine diu languente, in tabescentibus.

Annotatio 2. Sed alio modo eius magnitudo increfcit, Triplo maiorem naturali vidit Morgagnius. Hepati aequalem alius. Intumuit ita, vt peluim occuparet. Frequenter tumet & durefcit in febre intermittente. *

§. 4.

Mollities lienis.

In sano homine pressus magnam exserit mollitiem, maxime si magnus fuerit, & multo sanguine redunder.

Vt color eius liuens a tenuitate membranarum, ita mollities a maiori sanguinis ad solida proportione deriuari debet.

Annotatio 1. Hinc facile violatur, rumpitur. A lapsu, a vomitu lienem diffusisse obseruatione constat.

Annotatio 2. Molissimum intra manus diffluentem non semel in cadaueribus febricitantium deprehendi.

Annotatio 3. Interdum & scirrhosum fieri lienem, quod vix suspiceris, plurimum adnotatio est. Durus ad peluim vsque protensus. STÖRK. Lapideum describit ROLFINK. TVLP.

In asthmatico — in icterico durus. **

§. 5.

* SYDENHAMI Obseruatio -- STÖRK -- Ephem. N. C. -- MORGAGNIUS de sed. & causis morborum -- aliquorum errores. -- Quae ego vidi.

* Qua ratione in mollissimo viscere durities, scirrhus?

§. 5.

Fabrica lienis.

Totus constat vasis rubris & lymphaticis, quae pauca & tenera cellulosa ambit, nectit.

Arteria, coeliacae propago, magna, lienem subeuns in plurimos ramos & ramulos dividitur, qui iterum diminuti, subdivisi, in multos sibi parallelos instar penicilli furculos terminantur. * His parca & tenera valde cellulosa pro parenchymate & nexu circumposita est. Demonstrat hoc iniectio, maceratio.

Ex ultimis arteriae finibus oriuntur praemolles venulae, quae confluentes abeunt in truncum lienalem, venae portarum principem ramum.

Annotatio. Vasa brevia a lienalibus orta. Quorundam de his annotatio & errores.

VASA lymphatica valde copiosa ex cellulosa lienis orta in trunculos conflunt & ad chyli receptaculum abeunt. **

NERVI lienis exigui oriuntur ab octavo pari & splanchnico trunco, quem intercostalis generat. Ambeunt arteriam lienalem, eaque duce

E 4

in

an adeo frequens, ut quidam asserunt? Num ideo prisca recte lienem accusarunt? Saepius lienem culpa vacuum deprehendi, in febribus tabidum.

* LOBSTEIN Dissertatio, *Nonnulla de liene sistens.* Argent. 1774.

** MONRO -- HEWSON -- Finis lymphaticorum -- mala quorundam conclusio -- Num demonstrata lienis vltima fabrica -- Quid probabile?

in viscus penetrant. Modica, si vlla, lienis sensibilitas. Mihi potius sensu carere videtur.

Annotatio 1. Si vasa legitime replentur, nihil liquoris in cellulofam effunditur.

Annotatio 2. Quum arteria adeo diuidatur in ramos & ramulos, maxima vtique horum ad truncum ratio est. Num ideo difficilior sanguinis per vasa lienalia circuitus; num frequens obstructio? repugnat ratio & experientia.

Verus est, quod inde deducitur, magnam sanguinis quantitatem esse, quae tot vasculis continetur.

Annotatio 3. Inter viscera abdominis lien rarissime inflammatione tentatur.*

§. 6.

Sanguis lienalis.

Peculiares & oculo & in experimentis qualitates ostendit.

Fuscus, tenuis, fluidior quam reliquus sanguis, non facile cogitur, serum aegre dimittit, & corruptioni, teste experientia propior.

In analysi chemica multum salis volatilis, multum aquosi laticis, parum olei praebuit.**
ROLOF. in variis animalibus. SPIELMANN.

Haec indolem sanguinis lienalem satis declarant, etsi pluribus opus esset, vt plenior, certior haberetur eius notitia.

Vnde haec maior sanguinis lienalis tenuitas, fluiditas? Ea non bene a lentiori eius motu
per

* *Causae.*

** *De lienis fabrica Disp.*

per diuisa vasa, neque a putrido coli halitu reperitur. Fit quaedam hic noua mixtio, nequam resolutio. Num a resorbta, quae hic copiose secernitur, lympha?

Copia. Motus. Quando ventriculus inanis est, sanguis per grandem arteriam in pulposum viscus magna copia irruit, illudque distendit, quod quidem magis videmus, quam intelligimus. An vasorum diuisio, an maior laxitas, an vero, quae HALLERI sententia est, difficilior sanguinis per laxam venam reditus huius abundantiae causa est?

Dum vero ventriculus cibis distenditur, premit lienem contra diaphragma, cui subiicitur; vrgetur itaque sanguis, qui pressis vasibus & alterno diaphragmatis motu per venam ad hepar pellitur. Probant hoc incisiones, & extirpacia.

Caeterum sanguinem per vasa toties diuisa, flexa, laxa tardius moueri, nullus dubitabit, etsi non ea ratione, vt pro stagnatione haberi possit.

§. 7.

Lienis officium.

De vsu lienis multum controuertere non opus fuit. Eum demonstrat & venae ad hepar suum sanguinem afferentis iter, & singularis huius a reliquo sanguine discrepantia.

Sine dubio seruit parando sanguini, qui idoneas segregandae in hepate bilis moleculas contineat. Fit, vt mihi videtur, aliqua in liene attenuatio, secretio, & noua forte permixtio,

E s

quibus

quibus haec aptitudo sanguini lienali ingeneratur.*

Annotatio 1. A colore nihil certi colligi potest. Ex eo igitur, quod fuscus sit, non sequitur, plus phlogisti sanguinem lienalem continere; cui opinioni nec fauet visceris, in quo degit, fabrica, nec chemica analysis.

Annotatio 2. Extirpato curiositatis gratia liene hepatis munus non vitiatum, neque bilis valde mutata, quod utique contra theoriam est. Multi canes sine incommodo conspicuo per annum vixere. Nihil valde mutatum in cane reperit VERHEYEN. Aquosam vero & pallidam bilem VATERVS, SCHVLZE; caseosam minus flauam ORTLOB. Colore alieno, fusco MORGAGNIUS, VALISNERIUS. Pauci hepar turgidum se inuenisse annotarunt; vix vllus obstructum. Vnde apparet, nihil firmi pro theoria ex his experimentis desumi posse, quum adeo dissentiant. Num ideo lien inutilis?

CAPVT V. HEPATIS ACTIO.

§. I.

Hepar.

Viscus ingens, densum, rubellum est, in dextro hypochondrio sub diaphragmate situm, & bilis secretioni dicatum.

§. 2.

* Adparet lienem seruire diluendo sanguini hepatico,